

М. А. Погорецького, О. О. Саїнчина, М. В. Салтєвського,
І. В. Сервецького, Д. Б. Сергєєвої, В. М. Стратонова, В. В. Тіщенко,
Л. Д. Удалової, П. В. Цимбала, К. О. Чаплинського,
С. С. Чернявського, Ю. М. Черноус, В. Ю. Шепітька, Б. В. Щура,
В. В. Юсупова та ін.

Деякі криміналістичні проблеми розслідування кримінальних правопорушень щодо дітей, передбачених розділами IV Особливої частини КК України, розглядали у своїх працях О. Ф. Вакуленко, О. І. Гарасимів, А. І. Довгань, В. І. Дубина, О. М. Дуфенюк, О. М. Ємець, В. В. Загамула, О. В. Захарова, А. І. Кунтій, С. І. Марко, Г. М. Мискова, А. А. Небитов, Д. Г. Паляничко, Є. В. Пряхін, Є. Д. Скулиш та ін.; криміналістичного забезпечення розшуку безвісно відсутніх осіб і розслідування кримінальних правопорушень за фактами зникнення особи розглянуто в дисертаційних дослідженнях О. Ю. Булулукова, Є. М. Войтовича, В. Я. Горбачєвського, С. Ф. Здоровка, Д. А. Іщука, І. В. Кубарєва, О. Я. Мазурка, В. В. Семенового, О. С. Саїнчина.

Вагомий внесок згаданих учених у розроблення вказаної проблематики є безперечним, однак однією з важливих умов розбудови демократичної держави європейського зразка є створення дієвої системи кримінальної юстиції, яка здатна забезпечити безпеку громадян, захист їх прав і свобод, а також інтересів суспільства й держави від кримінальних правопорушень. Аналіз слідчої практики також показує, що криміналістичні рекомендації загального характеру з розслідування, розроблені без урахування специфіки їх окремих видів і підвидів, особливостей вчинення таких діянь організованими злочинними групами, не завжди дають бажані результати, а іноді просто не використовуються фахівцями-практиками. Тому, на сьогодні, існує потреба у розробленні окремої криміналістичної методики організації розслідування кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи, негласного забезпечення розслідування й тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань в умовах чинного кримінального процесуального законодавства.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора України* : [сайт]. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>

Хаустова Тетяна Андріївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 2 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: **Волошин Олексій
Гнатович**, старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення та судових
експертиз навчально-наукового інституту
№ 2 Національної академії внутрішніх справ

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ ФОТОГРАФІЇ (XIII – ПОЧ. XIX СТОЛІТТЯ)

Перші серйозні успіхи в розвитку загальної фотографії, зокрема, коли остаточно склалися основні принципи і технічні прийоми фотографії, збіглися у часі з першими спробами використання її в криміналістиці. Фотографія була одним з перших методів, широко і органічно сприйнятих криміналістикою і творчо пристосованих до специфічних умов дослідження речових доказів. Таким чином, можна з упевненістю сказати, що поява фотографії послужила своєрідним поштовхом для розвитку науки криміналістики в цілому, що привело нас розглянути питання історії виникнення і розвитку фотографії зокрема XIII – поч. XIX століття.

Першим пристроєм для проєкції зображень була камера – обскура. В своїй початковій формі вона являла собою затемнену кімнату з отвором в одній зі стін. Зображення предметів, які знаходились поза кімнатою проєкціювалися через отвір на протилежну стіну і люди, які знаходилися в кімнаті могли спостерігати дане зображення. Коли саме була винайдена перша камера – обскура – точно не відомо, але відомо, що вже в XI столітті вона використовувалась для спостереження за сонячним затемненням. Приблизно в XVI столітті італійський математик та фізик Джироламо Кардано встановив в камеру – обскуру лінзу, а зображення за допомогою дзеркала проєкціював на матову скляну пластинку. Завдяки цьому, з отриманого зображення можна було робити зарисовки на папері.

Рис. 1. Створена Д. Кардано камера з лінзою

Історіографічні знахідки щодо спроб створення технології фотографування також можна знайти і в роботах середньовічних алхіміків. Один з них, Фабриціус, змішав одного разу в своїй лабораторії поварену сіль з розчином азотнокислого срібла й одержав молочно-білий осад, що чорнів від сонячного світла. Фабриціус досліджував це явище й у своїй книзі про метали, виданій у 1556 році, повідомив, що за допомогою лінзи одержав зображення на поверхні осаду, відомого тепер під назвою хлористого срібла, і що зображення це ставало чорним або сірим залежно від тривалості освітлення його сонячними променями. Це був перший експериментальний дослід в історії створення фотографії. В 1727 році лікар з Галлі Йоган Шульц робив у сонячний день досліди з розчином азотнокислого срібла й крейдою, суміш яких він висвітлював у скляній посудині. Коли посудину виставляли на сонячне світло, поверхня суміші відразу чорніла. При струшуванні розчин знову ставав білим. За допомогою шматочків паперу Шульц одержував на поверхні рідини силуети, за допомогою збовтування знищував їх й одержував нові візерунки. Ці оригінальні досліди здавалися йому тільки забавою, і пройшло ще сто років, перш ніж помічену ним властивість хлористого срібла додумалися використати при виготовленні фотографічних пластин.

Наступна сторінка в історії розвитку фотографії пов'язана з ім'ям Томаса Веджвуда – члена королівської общини Англії. Він клав на папір, зволожений розчином азотнокислого срібла, листи рослин.

При цьому покрита листами частина паперу залишалася світлою, освітлена ж частина чорніла. Результатом цього досліду був білий силует на чорномутлі. Однак ці зображення можна було розглядати тільки при світлі свічі, тому що при попаданні на зображення сонячних променів вони псувалися. Тільки наприкінці 30-х років XIX століття було встановлено, що дубильна кислота, що містилася в шкірі, значно прискорює проявлення зображення). В 1802 році Томас Веджвуд опублікував результати своїх дослідів. Поступово він навчився одержувати контурні зображення на папері, шкірі й склі: протягом трьох хвилин – при експозиції їх на сонці, і протягом декількох годин – при витримці їх у тіні. Але ці знімки не переносили сонячного світла, тому що вони не були зафіксовані. Тільки в 1819 році Джон Гершель знайшов речовину, що фіксувала фотографічне зображення. Ним виявився сірчаноокислий натрій.

В 1813 році до дослідів з фотографічними пластинками приступив французький винахідник Жозеф Ньепс (рис. 2), якому належить головна заслуга у винаході фотоапарата.

Рис. 2. Жозеф Ньепс

Близько 1816 року він прийшов до ідеї одержувати зображення предметів за допомогою камери-обскури. Жозеф Ньепс вирішив використати камеру-обскуру для проєкції зображення. Це був створений перший в історії людства фотоапарат.

В 1824 році Жозефу Ньепсу вдалося вирішити завдання закріплення зображень, одержуваних у камері-обскури. Покривши шаром гірської смоли мідну пластинку, Ньепс вставляв її в камеру–

ртуті. У результаті виходили чудові чіткі зображення предметів з усіма дрібними деталями й півтонами. Багаторічні пошуки завершилися чудовим відкриттям. Дагеротипія, хоча й давала гарні результати, але вимагала величезної праці й чималого терпіння.

Рис. 4. Фотокамера Дагера

В серпні 1839 року в Парижі на зборах було оголошено, що Дагер відкрив спосіб проявляти й закріплювати фотографічні зображення.

Ще одним вченим, який намагався вирішити завдання закріплення фотозображень був англієць Генрі Фокс Тальбот. Свої пошуки в області фотографії він почав в 1834 році. Тальбот виявив, що якщо занурити папір в слабкий розчин солі, а потім коли папір висохне, змочити розчином нітрату срібла, то в волокнах паперу утвориться світлочутливий хімічний елемент придатний для утворення зображення. Сфотографоване зображення він фіксував розчином, який був дуже насичений звичайною сіллю чи йодистим калієм. Тальбот назвав цей метод калотипією (від грецького слова калос – краса).

В січні 1839 року Табольт зробив доповідь в Королівській общині на тему: «Деякі висновки про мистецтво фотогенічного зображення або про процес, за допомогою якого предмети природи можуть намалювати самі себе без допомоги кісточки художника».

Негативи Тальбота здійснили революцію в історії становлення фотографії. Також йому вдалось вирішити проблему збільшення фотознімків із маленького калотипного негативу за допомогою спеціальної камери і лінз, можна було отримати збільшену копію негатива на папері.

Хоча метод фіксації зображення Генрі Тальбота виник одночасно з методом Луї Дагера, ці два методи суттєво відрізнялися між собою. Негатив, який отримували за допомогою калотипії, навіть просочений маслом, не давав різкого зображення, оскільки паперова основа негативу розсіювала світло в процесі фотодруку. Для запобігання цьому в 1847 році Клод Ньепс, виготовив скляну пластинку, вкриту яечним білком і йодидом калію (альбумінна фотопластинка). При друці фотопластинка сенсibiliзувалась розчином нітрату срібла. Отримані в такий спосіб негативи були придатні для виготовлення фотовідбитків з чіткою деталізацією, але для отримання невидимого зображення, необхідно було від 5 до 15 хвилин експонування фотозображення на пластинку. Саме тому необхідні були більш чутливі фотопластинки.

В 1851 році англієць Фредерік Скотт Арчер розробив вологу колодіальну пластинку, яка відразу стала кращим матеріалом для негативів, колодій являв собою в'язкий розчин нітроцелюлози в розчині ефіру та спирту. Пластинки Арчера виготовлялись шляхом розчину відповідних іонів і бромідів в в'язкій колодії, яку наносили на скляну пластинку, потім вологу пластинку сенсibiliзували шляхом занурення в розчин нітрату срібла, експонували в фотокамері, проявляли, фіксували, промивали і сушили. Такі вологі пластинки виявились досить чутливими до світла і давали високу чіткість зображення і з часом вони замінили калотипію та дагеротипію. Вологі колодіальні пластинки зробили фотографію доступною для фотографів.

Хоча вологий колодіальний метод був явним кроком вперед, фотограф повинен був сам готувати пластинки і використовувати їх вологими. В цьому полягали певні незручності для фотографа. В 1864 році Б. Саус та В. Болтон винайшли суху колодіальну пластинку. Процес її виготовлення був наступним: на пластинку наносився колодій, який містив броміди амонію і кадмію, а також азото-кисле срібло. Для пластинок не потрібна була додаткова стадія сенсibiliзації, як в вологому колодіальному процесі, їх можна було заготовити наперед. В фотокамері пластинки експонувались сухими і піддавались обробці у зручний для фотографа час. Однак для цього методу необхідно було в три рази більше часу для експонування ніж в вологій колоніальній пластинці.

Англійський лікар Р. Л. Медокс в 1871 році повідомив, що винайшов нову світлочутливу пластинку аналогічну пластинці Сауса. Головним їхнім розрізненням було те, що замість колодія використовувався желатин. Розчинений у воді желатин змішувався

разом з бромідом калію та з нітратом срібла, потім дана емульсія наносилась на скляну пластинку і висушувалась.

Хоча пластинки з сухою желатиноювою емульсією надавали можливість використання коротких витримок при фотографуванні, розміри скляних пластинок та їх ламкість не дозволяли зробити фотокамеру портативною, аж доти, доки в 1888 році Д. Карбут виготовив плівку із прозорої гнучкої основи. Плівка являла собою тонку целулоїдну основу на яку наносилась желатинова емульсія. Така основа була значно легшою і менш ламкою ніж скляні пластини. Саме відтоді негатив змінив свій прообраз і став подібним на той, що використовується зараз.

Розслідування кримінальних правопорушень передбачає виявлення, збирання, дослідження та оцінювання речових доказів. Обов'язковою умовою для успішного вирішення цих завдань є використання у практичній діяльності правоохоронних і судових органів криміналістичної фотографії.

Список використаних джерел

1. Аналогова і електронна фотографія : історіографія, характеристика, порівняльний аналіз, сфери застосування в юриспруденції : навч. посіб. / [П. Д. Біленчук, А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, А. І. Терешкевич] ; за ред. П. Д. Біленчука. Київ: КИЙ, 2009. 40 с. (Серія : Електронна фотографія).

2. Методич. посібник. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2006. 53 с.

3. Науково-дослідна фотографія: Навч.-метод. комплекс. Київ : КНУВС, 2009. 32 с.

4. Постика И. В. Судебная (криминалистическая) фотография : теория и практика : Монография. Одесса : Юридична література, 2002. 296 с.

5. Цифрові технології у криміналістичній фотографії: Навч.-метод. комплекс. Київ: КНУВС, 2009. 24 с.

Ціпотан Юрій Павлович,

аспірант кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ СУДДЯМИ

Корупція становить загрозу не лише для розвитку держави та стабільності й безпеці суспільства, а й сприяє підриву її демократичних інститутів та цінностей. Поширення корупції має вкрай